

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 400/2019-64

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a zo sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej RR Legal Corp., s. r. o., Humenské námestie 4, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Košice I č. k. 31Cb/9/2018 z 29. apríla 2019 takto

rozhodol:

Ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. júla 2019 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením okresného súdu v civilnom spore, ktorým nebola pripustená zmena žaloby sťažovateľky.

II.

2. Sťažovateľka sa žalobou z 20. februára 2018 na okresnom súde domáha zaplatenia 99 956,28 eur s príslušenstvom. Tvrdí, že žalovaná obchodná spoločnosť, ktorá distribuuje elektrickú energiu, sa bezdôvodne obohatila tým, že sťažovateľka jej v roku 2014 platila poplatok za prístup do distribučnej siete. Vo veci sa konalo pojednávanie 4. februára 2019, na ktorom boli vykonané listinné dôkazy a ktoré bolo odročené pre účely oboznámenia sa sťažovateľky s podaním žalovaného. Sťažovateľka si zmenou žaloby z 18. marca 2019 uplatnila proti žalovanej obchodnej spoločnosti zaplatenie ďalších [REDAKOVANÉ] eur s príslušenstvom z rovnakého dôvodu, no v dôsledku platieb v mesiacoch roka 2015. Okresný súd napadnutým uznesením zmenu žaloby nepripustil, čo odôvodnil tým, že (i) sťažovateľka je v spore od začiatku zastúpená advokátom, a preto mala podať perfektnú žalobu, a (ii) výsledky doterajšieho konania nemôžu byť podkladom pre konanie

o zmenenej žalobe. Na to sťažovateľka reagovala tak, že nárok, ktorý si uplatnila zmenou žaloby, ktorá nebola pripustená, si následne uplatnila samostatnou žalobou.

III.

3. Podľa sťažovateľky boli splnené podmienky na pripustenie zmeny žaloby a napadnuté rozhodnutie je nezákonné, arbitrárne a neodôvodnené. Podľa sťažovateľky dispozícia so žalobou patrí medzi jej základné procesné oprávnenia. Jej dispozícia so žalobou je síce obmedzená súhlasom súdu, avšak súd pri úvahe o tom, či bude súhlasiť so zmenou žaloby, môže zvažovať iba to, či výsledky doterajšieho konania (ako celku) môžu byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu. Sťažovateľka poukázala na základný účel § 143 ods. 1 Civilného sporového poriadku, ktorým je hospodárnosť konania, a na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 472/2014. Napokon uviedla, že v dôsledku napadnutého uznesenia mohlo dôjsť k premlčaniu jej pohľadávok.

4. Okresný súd a zúčastnená osoba ([REDACTED], [REDACTED]) sa vyjadrili tak, že napadnutým uznesením nedošlo k porušeniu základných práv sťažovateľky.

IV.

5. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňujúce a neudržateľné, čím by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (IV. ÚS 43/04).

6. Podľa nálezov ústavného súdu č. k. I. ÚS 472/2014 došlo k porušeniu práva sťažovateľa rozhodnutím okresného súdu, ktorý nedostatočne odôvodnil svoje rozhodnutie o nepripustení zmeny žaloby, keďže v dôsledku nepripustenia zmeny žaloby mohlo dôjsť k premlčaniu nároku sťažovateľa. Podľa uznesenia ústavného súdu č. k. I. ÚS 516/2019 nedošlo k porušeniu práva sťažovateľa rozhodnutím okresného súdu, ktorým nepripustil zmenu žaloby, pričom hraničných kritériom v kontexte porušovania práva na spravodlivý proces je, či súd nepripustením zmeny žaloby zabránil sťažovateľovi v uplatnení jeho práva na súde alebo ho zhoršil.

7. Podstata námietok sťažovateľky vo vzťahu k namietanému uzneseniu sa týka nesprávneho právneho posúdenia procesnoprávnej normy, ktorá hovorí o predpokladoch, keď súd nepripustí zmenu žaloby. Rozhodnutie okresného súdu, aj keby bolo nesprávne, nemá takú intenzitu, že by znamenala zásah do jej základného práva na spravodlivý proces. Sťažovateľke bolo znemožnené domáhať sa svojho nároku v už začatom spore o jej inom nároku, no nebolo jej znemožnené uplatniť si svoj nárok na súde samostatnou žalobou. K tomuto došlo v dôsledku toho, že sťažovateľka si svoj nárok neuplatnila už v žalobe, hoci tak urobiť mohla. Výklad v napadnutom uznesení a jeho záver nevyvoláva taký následok, ktorý by bol nezlučiteľný so základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a s právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sťažovateľke nič nebránilo v tom, aby si svoj nárok, o ktorom okresný súd odmietol konať nepripustením zmeny žaloby, uplatnila samostatnou žalobou. Preto sťažovateľka nebola ukrátená na svojom základnom práve, i keby boli závery okresného súdu v rovine zákona celkom nesprávne. I keby nebolo inštitútu zmeny žaloby v jej podobe rozšírenia už uplatneného nároku, nebol by takýto stav v rozpore so základnými právami.

8. Zmena žaloby a následná možnosť jej nepripustenia súdom nemá v zásade žiaden ústavnoprávny rozmer. Možnosť konať aj i onom nároku ako o nároku, ktorý bol uplatnený žalobou, nie je vyjadrením práva na súdnu ochranu. Ide o nástroj procesnej hospodárnosti, ktorá vytvára možnosť, nie nevyhnutnosť toho, aby súd v civilnom spore mohol rozhodnúť aj o inom nároku, ako o nároku, ktorý bol uplatnený žalobou, ktorou začal spor. To, že okresný tento nástroj procesnej efektivity nepripustením zmeny žaloby odmietol využiť, nevedlo k tomu, že by si sťažovateľka svoj nárok na súde nemohla uplatniť alebo že kvalita jej nároku sa zhoršila tak, ako to vyplýva z už citovaného rozhodnutia ústavného súdu č. k. I. ÚS 516/2019. Medzi tvrdenou a možno aj skutočnou nesprávnosťou napadnutého uznesenia a základnými právami, ktorých porušenie sťažovateľka namieta, niet žiadneho súvisu, a z toho dôvodu jej ústavnej sťažnosti nebolo vyhovené.

V.

9. V tejto súvislosti sa treba vrátiť k rozhodnutiu ústavného súdu č. k. I. ÚS 516/2019, ktorý nad rámec odôvodnenia rozhodnutia uviedol, že sa stavia kriticky k nepripusteniu odvolania proti uzneseniu o zmene žaloby, keď Civilný sporový poriadok nerozumné zužuje priestor pre opravné prostriedky v rámci všeobecného súdnictva, ktorými sa presadzuje hospodárnosť, racionálnosť a spravodlivosť konania, a na druhej strane vedie k zahlcovaniu ústavného súdu aj rozhodovaním o napadnutých uzneseniach civilných súdov o nepripustení zmeny žaloby. Osobitne ústavný súd v tejto veci poukázal na „*úradnícky výkon súdnictva veľkej väčšiny sudcov Slovenskej republiky, ktorí sa odmietajú zaoberať materiálным predmetom sporu v celej jeho šírke a ktorí hľadajú v každej veci také východisko, ktoré im umožní veci sa zbaviť či aspoň ju odmietnuť iba z formálnych (procesných) dôvodov bez ohľadu na to, že sa týmto postupom konanie nielen predlžuje, ale aj rozmnožuje o ďalšie spory, a tak sa všeobecný súd zaťažuje o ďalšie zbytočné materiálne, finančné, časové výdaje, čo sa mu potom spätne vracia v názore spoločnosti, že sudcovia už nie sú schopní ani ochotní v primeranom čase a kvalite meritorne rozhodnúť vo všetkých tých veciach, ktoré sa dostali na súd, ňou akceptovaným spôsobom*“.

10. Tento názor ústavného súdu redukuje problém personifikáciou a poukazom na úradnícke zmýšľanie sudcov. Zmýšľanie je výsledkom komunikácie. Okrem iného i tej, ktorá vyplýva zo znenia zákona. Ako už bolo uvedené, niet dôvodu na to, aby sa ústavný súd zaoberal správnosťou napadnutého uznesenia. Na strane druhej je však zmýšľanie sudcov určené tým, aká moc je im daná zákonmi. Podľa Civilného sporového poriadku každá zmena žaloba spočívajúca v jej rozšírení vyžaduje rozhodnutie súdu. Moc rozhodovať o všetkom, čo sa týka sporových strán, prirodzene vedie k nesprávnemu ponímaniu vlastných úloh. Tak to bolo aj v prípade napadnutého uznesenia. Namiesto hospodárnosti pre strany – nositeľov základných práv, a namiesto hospodárnosti justičného systému okresného súdu sa do popredia dostala hospodárnosť konania, v ktorom rozhoduje konkrétny sudca. Moc rozhodnutia o tom, o čom a ako sa súdiť, však nemajú mať súdy, no predovšetkým strany sporu. I pri zmene žaloby má byť táto moc primárne prenechaná stranám sporu. Tak tomu je aj v tých procesných kodifikáciách, ktoré namiesto úradníckeho ponímania pripúšťania každej a akejkolvek zmeny žaloby uznesením súdu jasne stanovujú, že rozhodnutiu súdu o pripustení zmeny žaloby predchádza rozhodnutie žalovaného. Ak žalovaný so zmenou žaloby súhlasí, súd koná o zmenenej žalobe bez toho, aby takúto zmenu musel pripustiť. A preto treba súhlasiť, no doplniť rozhodnutie ústavného súdu č. k. I. ÚS 516/2019, podľa ktorého „*pripustenie či nepripustenie zmeny žaloby nie je a nemôže byť na ľubovôli súdu*“. Má byť

predovšetkým na ľubovôli strán motivovanej ich snahou o hospodárnosť tak, ako tomu je či už v § 263 nemeckého ZPO alebo v § 235 ods. 2 rakúskeho ZPO, podľa ktorých zmena žaloby je prípustná primárne, ak s ňou súhlasí protistrana.

11. Podľa § 67 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov pripája k tomuto rozhodnutiu odlišné stanovisko sudca Peter Straka, ktoré sa týka odôvodnenia rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. marca 2021

Robert Šorl
predseda senátu